

ECONOMISCHE BEGROTING

INSTITUUT VOOR DE NATIONALE REKENINGEN

**Economische vooruitzichten
1999**

JULI 1998

FEDERAAL PLANBUREAU

E

conomische Begroting 1999

Woord vooraf	1
Samenvatting	3
De Belgische conjunctuur in internationaal perspectief	5
Internationale conjunctuur in 1998 en 1999	
Belgische conjunctuur en de drie buurlanden	
Onzekerheden verbonden met deze vooruitzichten	
1. Het BBP en zijn bestedingscomponenten	12
Privé-verbruik	
Bedrijfsinvesteringen	
Woningbouw	
Overheidsbestedingen	
Uitvoer en invoer	
2. Financiële ontwikkelingen: prijzen, kosten en rentevoeten	22
Binnenlands prijsverloop	
Indexering overheidslonen en sociale uitkeringen	
Loonontwikkeling	
Evolutie van de Belgische en buitenlandse interestvoeten	
3. Arbeidsmarkt	28

Lijst van de Figuren

FIGUUR 1	Groei van het BBP: kwartaalevolutie
FIGUUR 2	Kwartaalverloop privé-verbruik in constante prijzen
FIGUUR 3	Privé-verbruik, beschikbaar inkomen en spaarquote
FIGUUR 4	Kwartaalverloop bedrijfsinvesteringen in constante prijzen
FIGUUR 5	Investeringsquote en rendabiliteit in de marktsector
FIGUUR 6	Indicatoren van de uitvoer
FIGUUR 7	Maandelijks verloop van de inflatie
FIGUUR 8	Loonkosten (ondernemingen en overheid) in vergelijking met onze zeven belangrijkste handelspartners (1987=100)
FIGUUR 9	Werkgelegenheid en groei

Deze macro-economische vooruitzichten werden door het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) overgemaakt aan de Federale Regering in het kader van de opmaak van de begroting voor het jaar 1999. Volgens de gangbare procedure heeft het Federaal Planbureau een ontwerp van Economische Begroting voorgelegd aan het Wetenschappelijk Comité voor de Economische Begroting en aan de Raad van Bestuur van het INR. Deze laatste legt de definitieve cijfers vast en neemt de uiteindelijke verantwoordelijkheid. Het Wetenschappelijk Comité heeft een gunstig advies uitgebracht over de Economische Begroting op 7 juli 1998.

Deel 1 van de Nationale Rekeningen 1997, in april van dit jaar gepubliceerd door het INR, werd geïntegreerd. Met betrekking tot de openbare financiën werd zoals gebruikelijk de hypothese van “ongewijzigd beleid” gehanteerd. De macro-economische en financiële toestand in het buitenland is overgenomen uit de jongste vooruitzichten van de Europese Commissie (daterend van het voorjaar van 1998), weliswaar geactualiseerd om rekening te houden met de meest recente monetaire ontwikkelingen.

Deze vooruitzichten werden afgesloten op 7 juli 1998.

L. Verjus

Voorzitter van de Raad van Bestuur van het Instituut
voor de Nationale Rekeningen

Brussel, juli 1998

Kerncijfers voor de Belgische economie

Wijzigingspercentages in volume (tenzij anders vermeld)

	96	97	98	99
Privé-verbruik	1.3	2.1	2.8	2.1
Overheidsverbruik	1.8	1.1	1.1	1.6
Bruto kapitaalvorming	0.6	5.4	4.8	3.5
Nationale finale bestedingen	1.1	2.2	3.0	2.3
Uitvoer van goederen en diensten	3.2	5.9	5.1	5.0
Invoer van goederen en diensten	2.8	5.1	5.5	4.9
Netto-uitvoer (bijdrage tot de groei)	0.4	0.8	-0.1	0.4
Bruto binnenlands product	1.5	2.9	2.8	2.6
Traditionele consumptieprijsindex	2.1	1.6	1.1	1.3
Gezondheidsindex	1.7	1.3	1.3	1.4
Reëel beschikbaar inkomen gezinnen	-0.4	0.8	2.4	1.8
Spaarquote gezinnen (in % van het beschikbare inkomen)	16.3	15.2	14.8	14.6
Binnenlandse werkgelegenheid (wijziging in duizenden, toestand op 30 juni)	14.8	18.5	45.5	45.8
Werkloosheidsgraad (Eurostat standaard, jaargemiddelde)	9.8	9.3	8.6	8.0
Saldo lopende rekening BLEU (in % BBP)	4.9	5.4	5.7	6.0
Kortetermijnrente (%)	3.2	3.4	3.7	4.0
Langetermijnrente 10 jaar (%)	6.5	5.8	5.0	5.3

In 1997 groeide het Belgische BBP met 2,9% in reële termen. Het Instituut voor de Nationale Rekeningen verwacht voor dit en volgend jaar nauwelijks een verzwakking van dit groeiritme. Na een groei van het BBP met 2,8% in 1998 zou deze in 1999 2,6% bedragen.

De vorige Economische Vooruitzichten (februari jl.) gingen ervan uit dat het negatieve effect van de Aziatische crisis en het positieve effect van een meer dynamische binnenlandse vraag elkaar zouden neutraliseren. Intussen is gebleken dat de vertraging van de exportgroei zich inderdaad heeft voorgedaan. De sterker dan verwachte groei van de binnenlandse vraag heeft deze vertraging echter meer dan tenietgedaan. Derhalve zijn de groeiperspectieven voor 1998 thans beter dan vijf maanden geleden.

De goede cijfers voor de binnenlandse vraag in 1998 hebben voornamelijk betrekking op het privé-verbruik. Zij worden niet alleen positief beïnvloed door geconcentreerde aankopen van auto's naar aanleiding van het tweejaarlijkse autosalon, maar ook door een aantal andere factoren, waaronder de evolutie van de inflatie. De sterke daling van de olieprijs heeft voor gevolg dat het traditionele indexcijfer der consumptieprijzen minder toeneemt dan de gezondheidsindex. Het is deze laatste index die gebruikt wordt voor de indexering van lonen, pensioenen en andere uitkeringen aan de gezinnen. Dit zou voor 1998 resulteren in een extra koopkrachtimpuls voor de gezinnen. In 1999 zouden deze uitzonderlijke factoren zich niet meer voordoen en zouden zowel het reële beschikbare gezinsinkomen als het privé-verbruik iets minder snel groeien.

Tijdens de projectieperiode zou de werkgelegenheidstoename substantieel bijdragen tot de inkomensgroei. Zowel in 1998 als in 1999 zou de werkgelegenheid (in aantal hoofden) met ongeveer 45.000 toenemen, wat aanzienlijk meer is dan tijdens de voorbije zeven jaar. Met groeivoeten tussen 2,5 en 3% zou de economische activiteit gedurende drie opeenvolgende jaren (1997-99) sterker stijgen dan de potentiële productie. Daarenboven zouden de loonmatiging en de bijkomende verminderingen van werkgeversbijdragen de arbeidsintensiteit van de groei verhogen. De toename van het aantal arbeidsplaatsen is gedeeltelijk ook toe te schrijven aan de ontwikkeling van de deeltijdarbeid. Ongeveer een kwart van de jobcreatie is te wijten aan de speciale programma's (plaatselijke werkgelegenheidsagent-

---

schappen, herinschakelings- en doorstromingsprogramma's en "Sociale Maribel") en het merendeel daarvan vindt plaats in de ondernemingen. De werkloosheidsgraad (volgens de geharmoniseerde Eurostat-definitie) zou afnemen van 9,3% in 1997 tot 8% in 1999.

Een toenemende winstgevendheid van de ondernemingen, de hoge gebruiksgraden van de productiecapaciteit in de verwerkende nijverheid en de blijvend lage rentevoeten geven aanleiding tot een toename van de investeringsquote, al blijft deze betrekkelijk laag in vergelijking met het einde van de jaren 80. Parallel met de hogere groei van de productiecapaciteit zou ook de potentiële output sterker toenemen, wat een essentieel element is voor de duurzaamheid van de herleving.

Over de jaren 1997-98 zou, overeenkomstig de Wet tot preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen, de loonevolutie in België in lijn gebleven zijn met deze in de drie buurlanden. In 1999 blijft de loonvorming onderworpen aan de toepassing van de "loonnorm". In de drie buurlanden zouden de loonstijgingen relatief beperkt blijven. Hiermee samenhangend zouden, volgens de Economische Begroting, de reële bruto uurloren in de Belgische privé-sector volgend jaar met 1,2% stijgen. Hoewel zich gaandeweg arbeidsmarktspanningen kunnen manifesteren, zou de loonnorm het risico op looninflatie beperken.

Iets sterkere invoerprijsstijgingen en een BBP dat licht hoger zou uitvallen dan het potentiële niveau zouden de inflatie wat doen versnellen van 1,1% dit jaar tot 1,3% in 1999, wat in de lijn ligt van de onderliggende inflatie. De korte- en langetermijnrentevoeten zouden in België en de rest van de Euro-zone licht toenemen.

*Internationale
conjunctuur in 1998 en
1999*¹

De groei van de wereldeconomie zou, na een stevige toename van bijna 4% in 1997, dit jaar vertragen, en dit voornamelijk onder invloed van de minder sterke dynamiek in de Verenigde Staten en de impact van de Aziatische crisis. De eerste tekenen van vertraging van de mondiale productie werden reeds merkbaar aan het einde van 1997. De verdieping van de Aziatische crisis gedurende de laatste maanden en toenemende onzekerheid omtrent een herleving in Japan, hebben de internationale instellingen ertoe aangezet hun groeivoorzichten voor de betrokken regio, en derhalve voor de totale wereldeconomie, naar beneden toe bij te stellen.

Na een groei van 2,9% dit jaar, zou de groei van de wereldeconomie in 1999 opnieuw versnellen (3,6%). Deze groeivoorspelling gaat uit van een licht herstel in Japan gedurende de tweede helft van 1998, terwijl de Aziatische landen die het meest door de crisis getroffen werden (Asean 4 en Zuid-Korea) in 1999 opnieuw met een positief groeicijfer zouden aanknopen. In de Verenigde Staten zou de groeidynamiek zwakker worden, terwijl deze aan kracht zou winnen in Europa.

Vooruitzichten economische groei^a (groeivoet van het BBP, in %)

	1997	1998	1999
Wereld	3,8	2,9	3,6
Europese Unie	2,7	2,8	3,0
Wereld exclusief EU, waarvan:	4,2	3,0	3,8
Verenigde Staten	3,8	2,5	2,1
Azië, waarvan	7,1	5,3	5,4
Japan	1,0	0,4	1,5
Asean 4+ Zuid-Korea	4,3	-2,7	5,4
Centraal Europa	2,7	3,9	4,4

a. Bron: European Commission, "Economic Forecasts 1998-1999", Spring 1998.

-
1. De internationale omgeving gebruikt in Economische Begroting van juli is traditioneel gebaseerd op de vooruitzichten van de Europese Commissie daterend van de lente van het lopende jaar. De rente- en wisselkoers hypothesen werden echter bijgesteld om rekening te houden met de recente ontwikkelingen sinds het afsluiten van deze vooruitzichten.

Hoewel de Aziatische crisis zich wel degelijk geuit heeft in een vertraging van de wereldhandel gedurende de eerste maanden van 1998, heeft dit tot dusver niet geleid tot een significante groeivertraging van de westerse economieën.

De dynamiek van de binnenlandse vraag in de Verenigde Staten en de binnenlandse herleving in Europa hebben immers de negatieve impact van de Aziatische crisis op de internationale handel gecompenseerd.

Deze paradox kan eveneens worden verklaard door het tijdsverschil dat bestaat tussen de manifestatie van de twee belangrijkste gevolgen van de crisis.

De crisis heeft vrijwel onmiddellijk geleid tot een daling van de grondstoffenprijzen, en het overplaatsen van kapitalen van de Aziatische naar de Amerikaanse en Europese financiële markten. Dit resulteerde in een ontspanning van de lange rente en stijgende beurskoersen in Europa en de VS.

Anderzijds heeft de toename van de concurrentie op derde markten zich nog niet volledig doorgezet, en dit omwille van het feit dat een aantal Aziatische landen geconfronteerd werden met een tekort aan liquiditeiten om hun uitvoer te financieren.

Voornamelijk als gevolg van de val van de Japanse yen, zijn op de beurzen en wisselmarkten van de meest getroffen Aziatische economieën, en in het bijzonder Indonesië, recent nieuwe spanningen opgedoken. Deze spanningen zijn echter niet van die aard dat de huidige hypothesen omtrent het verdere verloop van de crisis in vraag zouden worden gesteld. Volgens deze hypothesen zou de Aziatische crisis niet overslaan naar andere landen en zou zich in de Oost-Aziatische economieën tegen het einde van het jaar een begin van herstel voordoen, als gevolg van hun verbeterde competitiviteit, de gunstige effecten van de beleidsaanpassingen en de hervormingen van hun financiële systeem.

De *Japanse* economie is dit jaar in een deflatoire spiraal terecht gekomen. De yen is sterk gedeprecieerd tegenover de dollar, het BBP is gedurende de laatste twee kwartalen gekrompen, en de vooruitzichten voor 1998 en 1999 zijn andermaal naar beneden toe herzien. De Japanse uitvoer heeft inderdaad sterk te lijden onder de Aziatische crisis, terwijl de binnenlandse vraag gebukt gaat onder de kwetsbaarheid van het banksysteem en het gebrek aan manoeuvreerruimte voor het economische beleid. Deze negatieve elementen zouden geleidelijk een keer-

---

punt bereiken, zodat de Japanse economie, na een quasi stabilisatie in 1998, volgend jaar een (beperkte) herneming zou kennen.

Tijdens de eerste maanden van 1998 bleef de groei in de *Vereinigde Staten* sterk. De investeringsquote is er hoog, het privé-verbruik wordt ondersteund door een duidelijk toenemend beschikbaar gezinsinkomen en de werkloosheidsgraad is opvallend laag. De appreciatie van de dollar en de daling van de olieprijs en de andere grondstoffeprijzen hebben tot dusver bijgedragen tot het niet-inflatoire karakter van de groei en tot het uitblijven van een verstrakking van het monetaire beleid. De Amerikaanse economie zou derhalve geleidelijk aan terechtkomen in een fase van spontane groeivertraging, dichter dus bij de potentiële groei. Deze voorziene evolutie wordt mede verklaard door het feit dat de investeringscyclus stilaan zijn hoogtepunt bereikt en het handelstekort opmerkelijke proporties begint aan te nemen.

Tot midden 1997 was de internationale omgeving, zowel aan de reële (dynamische groei van de wereldhandel) als monetaire (appreciatie van de dollar) zijde, in het bijzonder gunstig voor *Europa*. Dit heeft zelfs geleid tot een opwaartse herziening van de Europese groei voor het jaar 1997 (2,7%). Deze externe impuls verloor echter aan kracht gedurende de tweede jaarhelft, terwijl het herstel van de binnenlandse vraag in een groeiend aantal landen zichtbaar werd. De wijziging in de samenstelling van de groei in Europa manifesteerde zich begin dit jaar nog duidelijker en alles wijst erop dat deze zich ook het komende jaar zal doorzetten.

Ondanks de Aziatische crisis bleef de conjunctuur in heel Europa gedurende de eerste maanden van dit jaar bijzonder positief. De groeivoorzichten voor Europa bedragen resp. 2,8% voor 1998 en 3,0% voor 1999. De groeiversnelling in 1998 kan, in de context van de groeivertraging die voor de rest van de wereld wordt voorzien, optimistisch overkomen. De groeiversnelling in Europa zou echter minder afhankelijk zijn van de externe omgeving, en vooral te verklaren zijn door het feit dat aan de voorwaarden voor een herneming van de binnenlandse vraag voldaan is.

- In 1997 werd de begrotingssanering versneld. Genietend van deze verbetering en van de dynamische economische groei, zou de budgettaire consolidatie tijdens de jaren 1998-99 aan een meer gematigd tempo en zonder nieuwe maatregelen

---

kunnen doorgezet worden.

- Het vooruitzicht van de realisering van de EMU aan het jaar-einde van 1998 heeft de convergentie van de lange rentevoeten bevorderd, terwijl deze onder invloed van de Aziatische crisis tegelijkertijd naar beneden werden geduwd. In afwezigheid van inflatoire spanningen zouden de rentevoeten nauwelijks toenemen.
- De “deflatoire” impact van de Aziatische crisis heeft bijgedragen tot de status quo van het Duitse monetaire beleid gedurende de eerste helft van 1998.

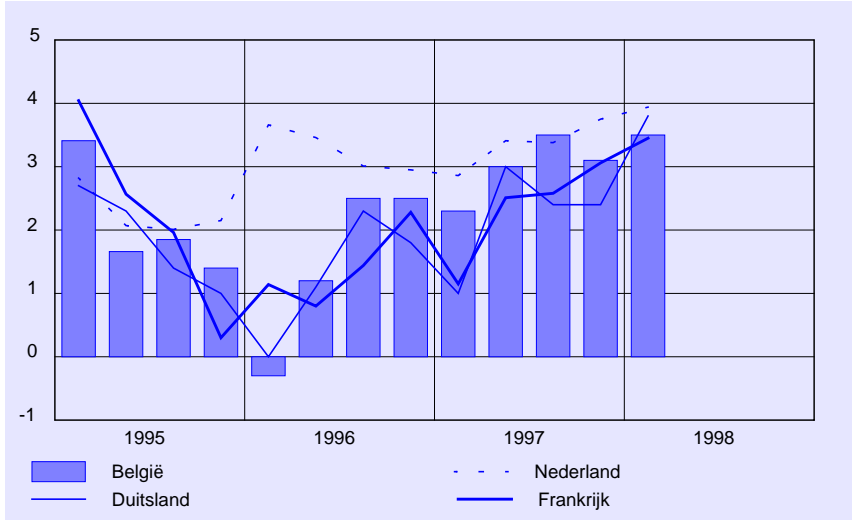
Zelfs bij een eventuele verhoging van de richtinggevende rentetarieven in de kernlanden van de DEM-zone tijdens de tweede jaarhelft van 1998, dient zich in Europa gedurende de komende twee jaar een vrij neutrale “policy-mix” aan, die in elk geval meer bevorderlijk voor de groei zou zijn dan de voorbije jaren.

De netto-uitvoer zou tijdens de jaren 1998-99 nauwelijks nog bijdragen tot de groei in Europa. Dit jaar zou de EU geconfronteerd worden met een minder sterke toename van haar potentiële afzetmarkten, te wijten aan de terugval van de vraag vanwege de landen buiten Europa. Volgend jaar zouden de Europese landen, als gevolg van de voorbije depreciaties van de Aziatische munten, niet langer competitiviteitswinsten boeken.

De herneming van de binnenlandse vraag in Europa, die vorig jaar (voornamelijk in Duitsland en Frankrijk) nog aarzelend verliep, zou zich dit jaar meer algemeen doorzetten. Hoewel de werkloosheid nog steeds hoog blijft, zouden de groei van de werkgelegenheid en de toename van het beschikbare inkomen de consumptieve bestedingen van de gezinnen aanwakkeren. In dit opzicht zijn de resultaten van de recente conjunctuuronderzoeken bemoedigend. Hieruit blijkt immers een aanhoudende verbetering van het consumentenvertrouwen en de financiële positie van de gezinnen. Hoewel de vertraging van de extracommunautaire vraag zich vertaalt in een zeker vertrouwensverlies bij de bedrijfsleiders, blijven de belangrijkste investeringsdeterminanten - zowel wat betreft rendabiliteit, interestvoeten, bezettingsgraden van de productiecapaciteit of vraagperspectieven - gunstig gericht, en dit ondanks de Aziatische crisis.

Dankzij een meer dynamische binnenlandse vraag (privé-verbruik en investeringen) viel de groei van het BBP in België in 1997 sterker uit dan in Frankrijk en Duitsland. Nochtans bleef de economische groei in België onder het uitzonderlijk hoge niveau dat in Nederland werd opgetekend.

FIGUUR 1 Groei van het BBP: kwartaalevolutie (groei in %, t/t-4)

Bron: Nationale bronnen, INR

Tijdens het eerste kwartaal van 1998 versnelde de groei van het BBP zowel in België als in de drie buurlanden, en dit enigszins sterker dan verwacht.

Deze groeiversnelling vindt haar oorsprong in het dynamische verloop van het privé-verbruik, te wijten aan een toename van de werkgelegenheid. Ook het herstel van de investeringen in uitrustingsgoederen en het aanvullen van de voorraden heeft bijgedragen tot deze groei. De bijdrage van de netto uitvoer daarentegen werd teruggedrongen als gevolg van de sterkere dynamiek van de invoer. In Nederland, daarentegen, werd reeds in de voorgaande kwartalen een dynamische binnenlandse vraag opgetekend. In het eerste kwartaal van 1998 werd er dan ook geen vergelijkbare verbetering geobserveerd als in de andere landen.

In Nederland en België zou de binnenlandse vraag gedurende de tweede helft van dit jaar ietwat minder dynamisch worden,

---

terwijl deze in Frankrijk en vooral in Duitsland zou blijven aantrekken. Dit jaar zou België dus voordeel halen uit de expansie van de binnenlandse vraag in de buurlanden, die een compensatie zou vormen voor de achteruitgang van de Belgische afzetmarkten buiten Europa.

*Onzekerheden
verbonden met deze
vooruitzichten*

De belangrijkste onzekerheden verbonden met deze vooruitzichten vinden hun oorsprong buiten Europa. Met de depreciatie van de yen treedt de Aziatische crisis opnieuw op het voorplan. Een verdere uitbreiding (in duur of qua omvang) van deze crisis, zou de hierboven geschetste verwachte ontwikkeling van de wereldeconomie ter discussie stellen.

Ondanks een steeds groter wordend overschot op de Japanse lopende rekening en de gezamenlijke interventies van de Japanse en Amerikaanse centrale bank om de depreciatie van de yen tegen te gaan, vervolgde de yen zijn daling tegenover de dollar. Tegen de achtergrond van een toenemende werkloosheid en een dalende inflatie, blijven twijfels bestaan omtrent de doeltreffendheid van het relanceplan van de Japanse regering (in het bijzonder het tijdelijke karakter van de belastingverlaging stemt sommigen sceptisch), en de bereidheid om voldoende middelen uit te trekken om de financiële sector bij te staan. Uit de meest recente indicatoren zou blijken dat de vooruitzichten van een stabilisering van de Japanse economische activiteit dit jaar en een herleving volgend jaar t $\grave{e}$ optimistisch zouden kunnen zijn. Een gunstige afloop van de Aziatische crisis hangt juist in sterke mate af van een expansie van de Japanse invoer en een wisselkoers van de yen die de concurrentiekracht van de andere Aziatische landen niet ondermijnt.

China treedt niet in rechtstreekse concurrentie met Japan. De impact van een verdere val van de yen op de andere munten in de regio zou echter wel de concurrentiekracht van de Chinese uitvoerders aantasten. Ook zou er twijfel kunnen ontstaan over de mogelijkheid voor de Chinese autoriteiten om de koers van de yuan en de Hong Kong dollar te behouden, tenminste tot het einde van de crisis. Een devaluatie van de yuan zou de economische en politieke stabiliteit in de regio kunnen ondermijnen en het herstel van het vertrouwen bij de binnenlandse economische agenten en de financiële sector kunnen aantasten. Tot dusver lijkt een devaluatie van de yuan weinig waarschijnlijk, gezien de omvangrijke Chinese deviezenreserves, haar extern overschot en haar beperkte openheid tegenover de rest van de wereld. Toch brengt de zwakte van de yen - via de opwaartse

---

druk op de rentevoeten - een herleving van de binnenlandse vraag van de andere Aziatische landen in gevaar, wat weegt op de Chinese uitvoer.

De spanningen op de Aziatische beurzen en wisselmarkten hebben zich overgezet op de financiële markten van opkomende economieën in andere regio's. Zo is Rusland recentelijk verplicht geweest zijn rentevoeten op te trekken, teneinde het hoofd te bieden aan speculatieve aanvallen tegen de roebel, en dit terwijl de beurskoersen sterk daalden. De vrees bestaat dat deze onrust zich ook zou verplaatsen naar de financiële markten van Centraal en Oost-Europa. De landen uit deze regio kennen inderdaad hoge tekorten op hun lopende rekening, wat hen kwetsbaar maakt voor een massale terugtrekking van kapitalen.

Tijdens de voorbije maanden werden de Amerikaanse beurzen en obligatiemarkten gedreven door grote kapitaalstromen vanuit de Aziatische landen. Hierdoor ontstond een belangrijk "vermogens-effect", dat bijdroeg tot de economische groei. Toch zijn er twee gevaren voor de Amerikaanse economie: een verkrapping van het monetaire beleid in geval de spanningen op de arbeidsmarkt zouden toenemen en het gevaar van een ineensstorting van de beurskoersen. Indien beide risico's zich zouden concretiseren, zou een "soft-landing"-scenario voor de Amerikaanse economie minder waarschijnlijk worden.

Indien de hierboven beschreven risico's zich inderdaad zouden voordoen, zou dit niet zonder gevolg blijven voor de Belgische economie. Dit zou zich vooral manifesteren in een meer uitgesproken inkrimping van de potentiële afzetmarkten en een verlies aan concurrentiekracht, zowel op de buitenlandse als op de binnenlandse markt. Een uitbreiding van de Aziatische crisis zou ook het vertrouwen van de ondernemers aantasten. Een sterke daling van de beurskoersen zou daarentegen maar beperkte gevolgen hebben, daar aandelen in de vermogensportefeuille van de Belgen, bijvoorbeeld in vergelijking met de Verenigde Staten, slechts een gering belang hebben.

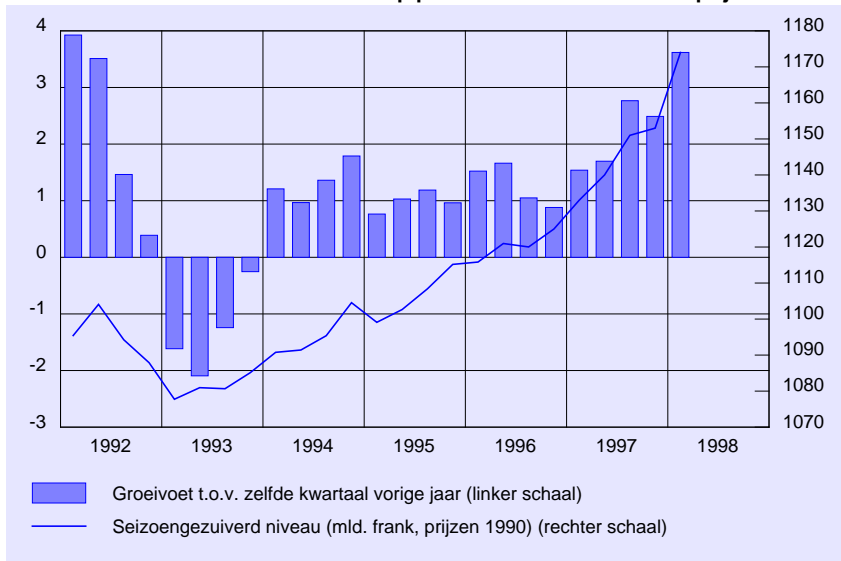
Omgekeerd dient tevens opgemerkt dat, indien de Amerikaanse economie zich blijft onderscheiden door haar dynamiek en haar niet-inflatoire groei, dit ten goede zou komen aan de wereld-economie in het algemeen en de Belgische economie in het bijzonder.

1. Het BBP en zijn bestedingscomponenten

Privé-verbruik

De herneming van het privé-verbruik verliep in de drie jaren volgend op het crisisjaar 1993 gestaag, doch zonder veel animo. Tijdens de jaren 1994-96 groeiden de consumptieve gezinsbestedingen in volumetermen met gemiddeld 1,2%. Deze consumptiegroei werd, gezien de terugloop van het reële beschikbare gezinsinkomen in die periode (met gemiddeld 0,4% per jaar), volledig gevoed door een afnemende spaarneiging. In 1996 bedroeg de gezinsspaarquote 16,3%, ongeveer 4%-punten lager dan het recordniveau van 1993 (20,2%).

FIGUUR 2 Kwartaalverloop privé-verbruik in constante prijzen

Bron: INR

Sinds 1997 (en meer bepaald de tweede helft van dat jaar) kwam in deze situatie verandering. Volgens de kwartaalrekeningen van het INR werden tijdens het tweede halfjaar van 1997 voor het privé-verbruik reële groeivoeten van meer dan 2% genoteerd. Volgens de BTW-statistieken van het NIS bedroeg de groeivoet (t/t-4) van de omzet in de kleinhandel in lopende prijzen tijdens het tweede semester van 1997 bijna 5%, ongeveer het dubbele van de eerste jaarhelft. De barometer van het con-

sumentenvertrouwen, die sedert begin 1996 nagenoeg stabiel was gebleven, zette midden 1997 een opmerkelijke stijging in.

De cijfers voor het eerste kwartaal van 1998 bevestigen deze trend en wijzen zelfs in de richting van een versterking ervan. Tijdens de eerste zes maanden van 1998 werden 7,5% meer wagens verkocht dan in de overeenstemmende periode van 1997. Aangezien de eerste twee kwartalen van 1998 positief beïnvloed worden door het autosaloneffect, is een terugval van het groeitempo van de privé-consumptie tijdens het tweede halfjaar waarschijnlijk. Deze terugval zou echter minder uitgesproken zijn dan in 1996 (het vorige jaar met autosalon), aangezien het consumentenvertrouwen en de groei van het beschikbare inkomen thans merkkelijk hoger noteren dan twee jaar geleden.

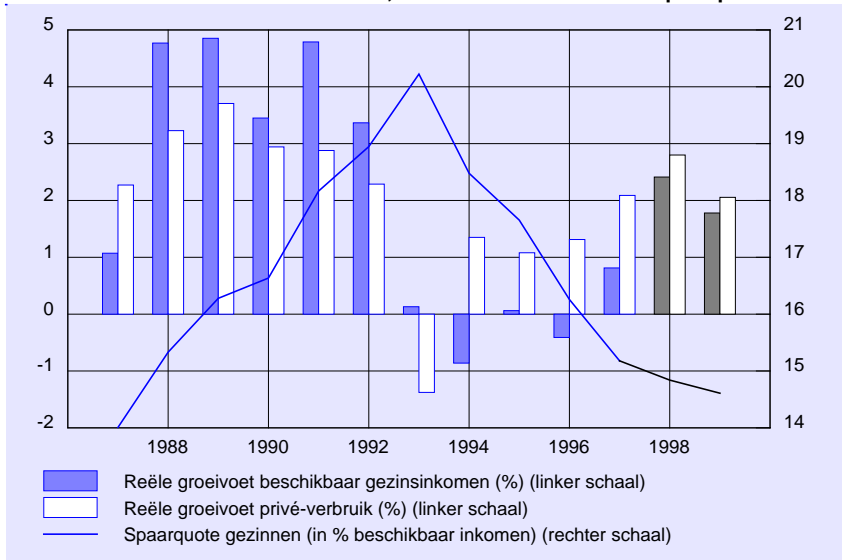
Een aantal factoren liggen aan de basis van de sterkere dynamiek van het privé-verbruik sinds medio 1997. Deze factoren zouden minstens tot eind 1999 de privé-consumptie blijven ondersteunen.

In 1997 werd de reële loonbevriazing (1995-1996) vervangen door de loonnorm, die een zekere reële toename van de uurloonen toelaat.

Als tweede, belangrijke, factor kan de positieve kentering in de werkgelegenheidsevolutie worden aangehaald. De groei van de werkgelegenheid leidt tot meer beschikbaar inkomen voor de gezinnen en een hoger consumptiepeil.

Vermoedelijk gaat ook van de evolutie van de beurskoersen een positieve invloed uit op de privé-consumptie. De invloed van de beurshausse kan verlopen via twee kanalen. Vooreerst creëren winstnemingen bijkomend inkomen, bovenop het lopende beschikbare gezinsinkomen. Men kan evenwel aannemen dat de consumptiequote voor deze gerealiseerde vermogenswinsten lager ligt dan voor inkomens uit arbeid. Daarnaast (en belangrijker voor de evolutie van het privé-verbruik) worden gezinnen door de stijgende beurskoersen geconfronteerd met een (niet gerealiseerde) waardevermeerdering van hun vermogen, wat de spaarneiging (uit hun lopende inkomen) naar beneden drukt en dus de consumptie ten goede komt.

FIGUUR 3 Privé-verbruik, beschikbaar inkomen en spaarquote

Bron: INR, Federaal Planbureau

Al bij al zou het privé-verbruik dit jaar met 2,8% en in 1999 met 2,1% toenemen. Deze consumptietoename zou in beide jaren voornamelijk gevoed worden door de groei van het reële beschikbare gezinsinkomen, met resp. 2,4% in 1998 en 1,8% in 1999. De spaarquote, die in 1997 met 15,2% onder zijn historisch gemiddelde wegzakte, zou nog een geringe daling kennen, tot resp. 14,8% in 1998 en 14,6% in 1999.

Rest ten slotte nog de vraag waarom het reële beschikbare inkomen (en van daaruit ook de consumptie) in 1998 sneller zou toenemen dan in 1999.

Vooreerst worden de lonen (in de publieke en de privé-sector) en de sociale uitkeringen geïndexeerd aan de hand van de gezondheidsindex, die in 1998 ongeveer 0,25% sterker zou stijgen dan het algemene prijspeil. Dit verschil tussen de groei van de gezondheidsindex (die onder meer producten als benzine en diesel uitsluit) en het algemene indexcijfer der consumptieprijzen in 1998 kan voornamelijk toegeschreven worden aan de daling van de energieprijzen. Het lage inflatiecijfer (in vergelijking met de gezondheidsindex) zou in 1998 resulte-

ren in een extra koopkrachtimpuls voor de gezinnen. In 1999 zou dit fenomeen zich niet herhalen.

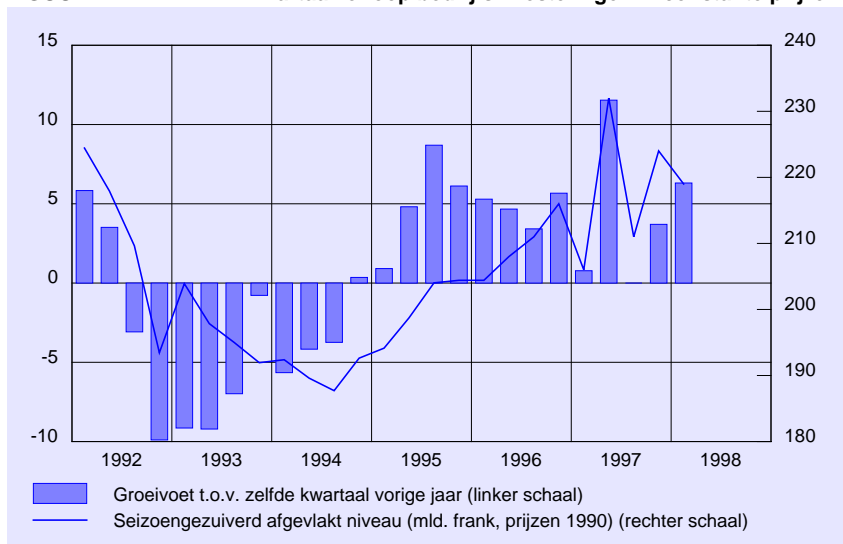
De totale binnenlandse werkgelegenheid neemt in 1999 in gelijke mate toe als in 1998 (met ongeveer 45.000 eenheden). Nochtans is de impact van deze toename op het beschikbare inkomen in beide jaren niet dezelfde. De reden hiervoor moet gezocht worden in het feit dat het aandeel van de jobcreatie via speciale programma's (geremunereerd tegen een lager dan gemiddeld loon) in de totale werkgelegenheidstoename in 1999 hoger ligt dan in 1998, en dit voornamelijk in de publieke sector (via de zogenaamde doorstromingsprogramma's).

Ten slotte zouden ook de sociale uitkeringen (vóór indexering) in 1998 sterker toenemen dan in 1999. Als reden hiervoor kan onder meer gewezen worden op het feit dat de werkgelegenheidstoename in 1998 (meer dan in 1999) gedeeltelijk geneutraliseerd zou worden door een toename van de beroepsbevolking, waardoor de terugval van de werkloosheid in 1998 beperkt zou blijven.

Bedrijfsinvesteringen In 1997 namen de bedrijfsinvesteringen² in volumetermen voor het derde opeenvolgende jaar toe. De gemiddelde bijdrage tot de reële groei van het BBP bedroeg over de jaren 1995-97 ongeveer 0,5% per jaar, tegenover een negatieve gemiddelde bijdrage van ongeveer 0,5% per jaar tijdens de voorgaande periode 1991-94.

Voor de projectieperiode 1998-99 worden reële groeivoeten voor de bedrijfsinvesteringen verwacht van resp. 5,2% en 4,0%. Dit zou een bijdrage tot de economische groei opleveren die vergelijkbaar is met de voorbije drie jaar.

FIGUUR 4 Kwartaalverloop bedrijfsinvesteringen in constante prijzen

Bron: INR

De bezettingsgraad van de productiecapaciteit in de verwerkende nijverheid bereikte tijdens het eerste kwartaal van 1998 een recordpeil van 83,4% in seizoengezuiverde termen. In de mate dat de groei van de uitvoer aan kracht zou inboeten, zou in de loop van het jaar een lichte daling van de bezettingsgraad optreden. Het gemiddelde peil zou in 1998 toch nog hoger uit-

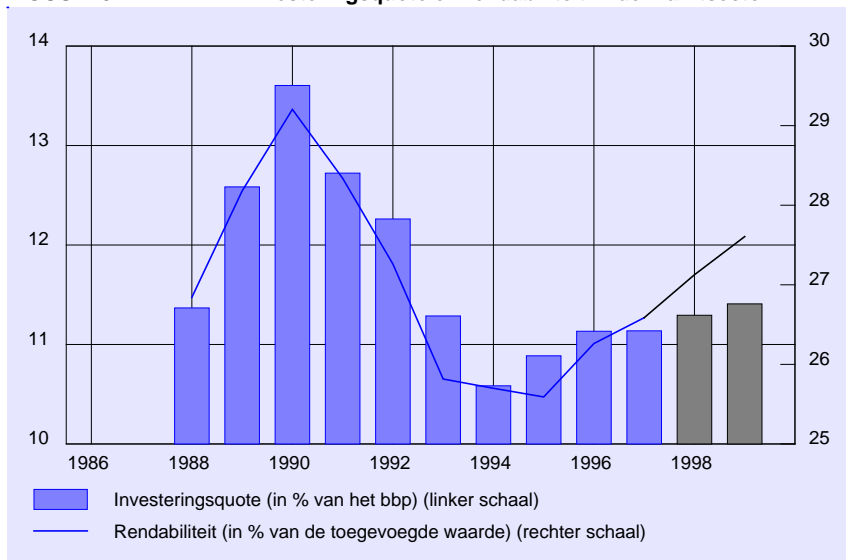
2. Onder bedrijfsinvesteringen moet hier worden verstaan: investeringen van de ondernemingen en de zelfstandigen.

vallen dan vorig jaar. De voorjaarsenquête in de verwerkende nijverheid raamt de groei van de investeringen in lopende prijzen op 12% in 1998, tegenover 6% in 1997. Het cijfer voor 1998 betekent een opwaartse herziening in vergelijking met de resultaten van de novemberenquête van vorig jaar, toen een nominale groeivoet van 9% werd vooropgesteld.

De investeringsquote, die het aandeel van de totale bedrijfsinvesteringen in het BBP weergeeft, zou in 1999 op bijna 11,5% uitkomen, ongeveer 1%-punt hoger dan het dieptepunt van 1994. Hiermee zou de investeringsquote toch nog 1,5%-punt onder het gemiddelde niveau van de jaren 1989-91 blijven.

Het huidige en verwachte niveau van de (nominale en reële) lange rente ligt nochtans merkkelijk lager dan aan het einde van de jaren tachtig, toen een ware investeringsboom te noteren viel. Zij bevinden zich reeds enige tijd op een historisch laag peil (in de buurt van 5% in nominale termen), en zouden de volgende maanden amper toenemen.

FIGUUR 5 Investeringsquote en rendabiliteit in de marktsector

Bron: INR, Federaal Planbureau

De winstgevendheid³ van de ondernemingen evolueert sinds 1996 in opgaande lijn. Deze rendabiliteitsverbetering is onder meer toe te schrijven aan het feit dat de reële loonstijgingen de laatste jaren beperkt blijven en met name lager uitvallen dan de groei van de arbeidsproductiviteit. Echter, ondanks een verwachte toename tot meer dan 27,5% in 1999, blijft de winstgevendheid nog ongeveer 1,5%-punten verwijderd van de recordniveaus aan het einde van de jaren 80. Een voortgezette verbetering van de rendabiliteit zou een verdere toename van de investeringsquote in de toekomst mogelijk maken.

De voor 1998 en 1999 verwachte reële groeicijfers voor de bedrijfsinvesteringen impliceren voor de overeenkomstige periode een groei van de kapitaalvoorraad met ongeveer 3% en een groei van de potentiële productie met iets meer dan 2% per jaar. Aangezien de BBP-groei dit en volgend jaar hoger zou uitvallen dan de potentiële groei, zou de output gap in 1999 licht positief worden (+0,2% tegenover -1,0% in 1997). De positieve output gap zou in de loop van 1999 een zekere inflatoire druk kunnen creëren. In het licht van de beheersing van de inflatie is de komende jaren derhalve een sterkere groei van de bedrijfsinvesteringen, en dus van de potentiële productie, aangewezen.

Woningbouw

De kwartaalrekeningen van het INR geven aan dat, na de terugval in 1995, de investeringen in woongebouwen vanaf de tweede helft van 1996 opnieuw in stijgende lijn evolueren. Aldus ontstond een positief overloopeffect, dat de groeivoet in 1997 (4,9% in reële termen) opwaarts beïnvloedde.

Sedert enige tijd zijn nauwelijks nog kwantitatieve kortetermijnindicatoren voorhanden die toelaten de recente evolutie van deze bestedingscomponent op de voet te volgen. Op basis van de beschikbare kwalitatieve indicatoren (architectenenquête en conjunctuuronderzoeken van de NBB) kan, gezeverd voor seizoensfactoren, verwacht worden dat de opgang in de woningbouwinvesteringen vrij sterk was tijdens het eerste halfjaar van 1998 en tijdens de tweede jaarhelft ietwat aan kracht zou kunnen inboeten.

De investeringen in woongebouwen tonen een nauw verband

---

3. De rendabiliteitsindicator die hier, in de context van de evolutie van de macro-economische bedrijfsinvesteringen, wordt gebruikt, is het driejaarlijkse voortschrijdende gemiddelde van het bruto exploitatie-overschot minus belastingen van de ondernemingen en van de zelfstandigen in procent van hun toegevoegde waarde tegen factorkosten.

met de ontwikkeling van het beschikbare gezinsinkomen en de evolutie van de hypothecaire rente. Deze laatste bevindt zich, na een daling gedurende het grootste deel van 1995 en 1996, reeds sedert anderhalf jaar op een historisch dieptepunt. Voor de resterende maanden van dit jaar en voor volgend jaar wordt slechts een minieme stijging van de lange rentevoeten in het vooruitzicht gesteld. Dit element, in combinatie met de verbeterende arbeidsmarktsituatie en de ietwat sterkere groei van het reële beschikbare gezinsinkomen in 1998 en 1999 in vergelijking met de vorige vijf jaar, zou aanleiding geven tot een positieve, doch niet echt sterke, aanwas van de investeringen in woongebouwen. Al bij al zouden de woningbouwinvesteringen in volumetermen in 1998 met 3,5% toenemen, terwijl de groei-voet volgend jaar iets lager zou uitvallen (3%).

Overheidsbestedingen Het overheidsverbruik blijft relatief weinig bijdragen tot de economische groei.

De werkgelegenheid in de overheidssector, met uitzondering van de speciale programma's, daalt licht in 1998 en is stabiel in 1999 (de toename wegens het meerjarenplan voor de magistratuur wordt in 1999 gecompenseerd door een daling binnen het onderwijs). De speciale programma's (voornamelijk via de uitbouw van de doorstromingsprogramma's) worden uitgebreid zodat de totale overheidstewerkstelling in 1999 nog toeneemt met ongeveer 5000 personen.

De reële toename van de overheidslonen is volledig toe te schrijven aan de wage drift (d.i. de groei te wijten aan promoties, anciënniteit en het aanwerven van hoger gekwalificeerd personeel); de lonen buiten index (sociale programmatie) blijven constant.

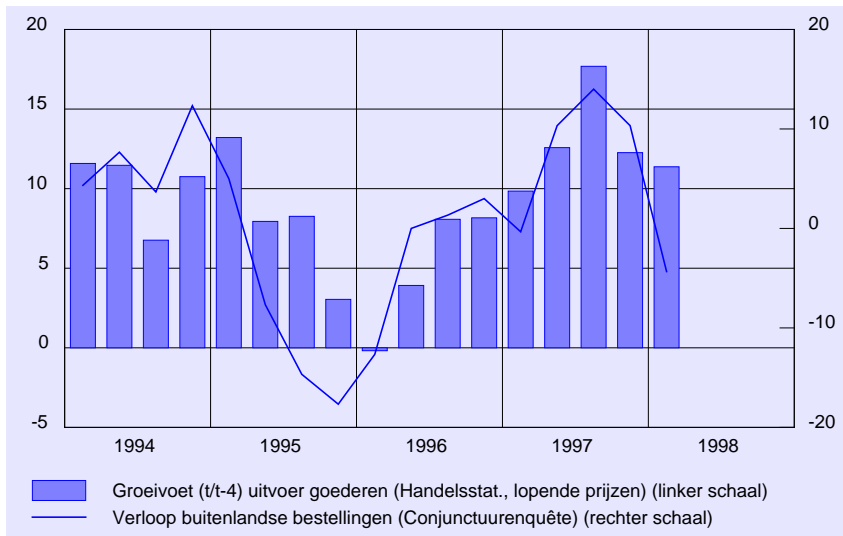
De overheidsinvesteringen worden in 1998 verder positief beïnvloed door de bijzondere ontvangsten van de gemeenten, die samenhangen met de beursgang van het Gemeentekrediet.

Zowel in 1998 als in 1999 wordt voorts uitgegaan van een verkoop van overheidsgebouwen die, overeenkomstig de boekhoudkundige conventies van de Nationale Rekeningen, leidt tot een vermindering van de overheidsinvesteringen en een even grote toename van de bedrijfsinvesteringen, waardoor de totale bruto kapitaalvorming niet wordt beïnvloed.

Uitvoer en invoer

Nadat de netto uitvoer gedurende de afgelopen vier jaar een belangrijke bijdrage geleverd heeft tot de economische groei, zou dit in 1998 niet langer het geval zijn. Zowel de verzwakking van de uitvoer als de sterkere toename van de invoer zouden hiervoor verantwoordelijk zijn. De groei in volumetermen van de uitvoer van goederen en diensten zou dit jaar 5,1% bedragen, duidelijk lager dan vorig jaar (5,9%). Deze terugval is te wijten aan de inkrimping van de vraag buiten Europa en aan het feit dat niet langer competitiviteitswinsten worden geboekt. Wat dit laatste betreft, moet erop gewezen worden dat de effectieve wisselkoers van de Belgische frank in 1998 met ongeveer 0,4% zou appreciëren, tegenover een depreciatie met 4,2% in 1997. Deze appreciatie zou daarentegen buitenlandse producten competitiever maken, wat zou bijdragen tot de toename van de invoer. De belangrijkste reden voor de groei van de invoer (met 5,5% in 1998 het hoogste cijfer sinds 1995) moet evenwel gezocht worden in het levendige verloop van de binnenlandse vraag.

FIGUUR 6   **Indicatoren van de uitvoer**

Bron: INR, NBB, Federaal Planbureau

Wat de prijzen betreft, zouden de appreciatie van de effectieve wisselkoers van de Belgische frank en de aanzienlijke daling

van de energieprijzen uitmonden in een verbetering van de ruilvoet, na vier jaar van dalende ruilvoeten. Dankzij deze ruilvoetverbetering zou, ondanks de afwezigheid van een positieve bijdrage van de netto uitvoer tot de groei, het overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans van de BLEU in 1998 oplopen tot 5,7% van het BBP (tegenover 5,4% in 1997).

Volgend jaar zou de groei van de uitvoer (5,0%) niet ver afwijken van het groeicijfer van dit jaar. De herneming van de activiteit in de opkomende economieën en de verdere vertraging van de Amerikaanse economie zouden elkaar in evenwicht houden. Door de geringere toename van de Belgische invoer (4,9%), gevolg van een iets matiger ontwikkeling van de binnenlandse vraag, zou de bijdrage van de netto uitvoer tot de economische groei opnieuw positief worden (ongeveer 0,4%). Ten gevolge van de toename van de olieprijs zou de ruilvoetverbetering beperkt blijven tot 0,1%. Al bij al zou het overschot op de lopende rekening van de BLEU in 1999 opnieuw stijgen, met name tot 6% van het BBP.

2. Financiële ontwikkelingen: prijzen, kosten en rentevoeten

Binnenlands prijsverloop

In 1997 bedroeg de inflatie gemeten aan de hand van het algemene indexcijfer der consumptieprijzen 1,63%. Voor 1998 wordt een inflatie van 1,1% verwacht. De invloed van de indirecte fiscaliteit op de prijzen is in beide jaren verwaarloosbaar. Het lagere inflatiepeil in 1998 weerspiegelt evenmin een afname van de onderliggende inflatie.⁴ Deze laatste kent reeds vanaf begin 1996 een vrij constant verloop en schommelt op een laag niveau (rond de 1,25%-lijn). De lagere inflatie in 1998 vindt in belangrijke mate zijn oorsprong in de evolutie van de binnenlandse brandstoffenprijzen. Ondanks de daling van de wereldenergieprijzen in dollar hadden de brandstoffenprijzen uitgedrukt in BEF in 1997, als gevolg van de sterke appreciatie van de dollar, een significant prijsverhogende impact. In 1998 zou de dollar gemiddeld over het jaar nog licht appreciëren tegenover de BEF, doch onder invloed van de forse terugval van de wereldolieprijzen zouden de binnenlandse brandstoffenprijzen de totale inflatie dit jaar naar beneden duwen.

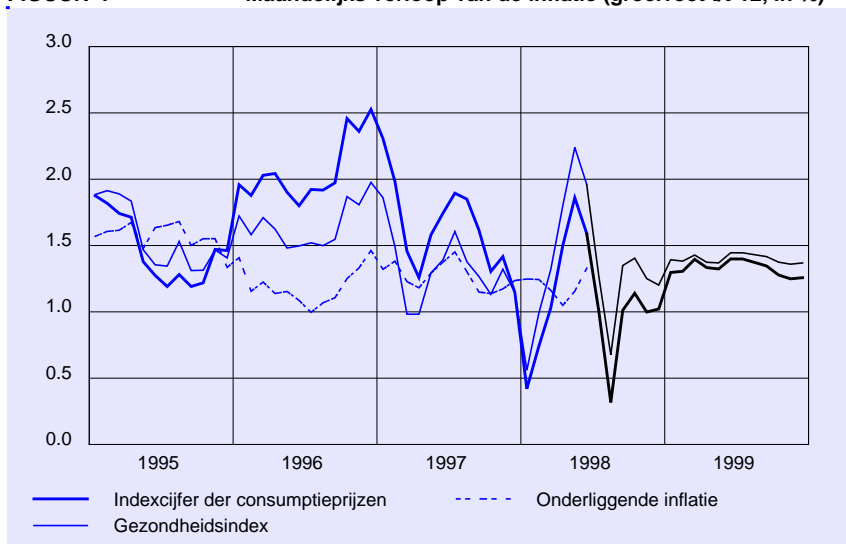
Een en ander heeft ook voor gevolg dat de gezondheidsindex, die bij constructie veel minder beïnvloed wordt door de evolutie van de brandstoffenprijzen, in 1998 in dezelfde mate zou stijgen als vorig jaar (met 1,3%).

Voor 1999 wordt een inflatie (traditionele index) van 1,3% verwacht. De effectieve productie zou de potentiële overtreffen, wat voor volgend jaar een licht positieve output gap van 0,2% zou opleveren. Hierdoor zou de onderliggende inflatie in de loop van het jaar enigszins toenemen. Ook de brandstoffenprijzen zouden, na de sterke neerwaartse impact in 1998, volgend jaar een beperkt prijsverhogend effect genereren. De loonkosten per eenheid product zouden ook in 1999 onder controle blijven, waardoor de bedrijven hun winstmarges ietwat kunnen verruimen, zonder dat dit evenwel een gevaar zou betekenen voor het behoud van de lage inflatie.

---

4. De onderliggende inflatie is de inflatie gezuiverd voor wijzigingen van BTW, accijnzen en andere indirecte belastingen, alsook voor de prijsvoluctie van energie-, tabaks- en alcoholproducten, en van verse groenten en fruit.

FIGUUR 7 Maandelijks verloop van de inflatie (groeiëvoet t/t-12, in %)

Bron: MEZ, vooruitzichten Federaal Planbureau

De invoering, met ingang van januari 1998, van het nieuwe basisjaar 1996 bij het opstellen van het indexcijfer der consumptieprijzen zou nauwelijks impact hebben op de gemiddelde inflatie in 1998, doch wel van invloed zijn op het maandprofiel van de inflatie.⁵ Deze factor speelt niet langer op het maandprofiel van 1999.

5. Het betreft een effect van zuiver rekenkundige aard, dat als dusdanig gedurende de eerste twaalf maanden na de invoering van het nieuwe basisjaar in de statistieken tot uiting komt. In het bijzonder had de nieuwe berekeningsbasis tijdens de eerste drie maanden van 1998 een licht neerwaarts, en tijdens de volgende drie maanden een niet onbelangrijk opwaarts effect op de jaar-op-jaar inflatie. Tijdens de resterende maanden van 1998 zou het effect neerwaarts werken (heel opvallend in augustus).

*Indexering
overheidslonen en
sociale uitkeringen*

De vorige indexaanpassing van de lonen en wedden van het overheidspersoneel en de sociale uitkeringen dateert van oktober 1997. Gezien de lage inflatie zou in 1998 geen indexaanpassing plaatsvinden. De spilindex⁶ voor de overheidslonen zou pas in februari 1999 overschreden worden, waardoor dus in april 1999 (twee maanden na het overschrijden van de spilindex) de wedden van het overheidspersoneel met 2% zouden verhoogd worden. De sociale uitkeringen zouden één maand later geïndexeerd worden.

Loonontwikkeling

De loonevolutie in de privé-sector blijft de komende jaren onderworpen aan de voorzieningen in de Wet tot preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen. Vóór het jaareinde zouden er loonafspraken moeten gemaakt worden voor de periode 1999-2000. De "loonnorm" stipuleert dat de maximale loonstijging in België wordt begrensd door de gemiddelde loonstijging in Duitsland, Frankrijk en Nederland, zoals deze worden voorzien door de OESO.

In haar meest recente vooruitzichten⁷ stelt de OESO dat de loonstijgingen in Duitsland beperkt zullen blijven (1,8% in 1998 en 1,9% in 1999) terwijl deze in Nederland hoger zouden uitvallen dan eerder werd aangenomen (2,7% in 1998 en 3,7% in 1999). Omgezet naar voltijdse equivalenten zou de maximale loonstijging voor België uitkomen op 2,3% in 1998 en 2,5% in 1999. Voor de via de speciale programma's gecreëerde werkgelegenheid, wordt een specifieke loonevolutie verondersteld, terwijl voor de loontrekkenden, exclusief deze speciale programma's, als hypothese wordt aangenomen dat de volledige loonmarge wordt benut.

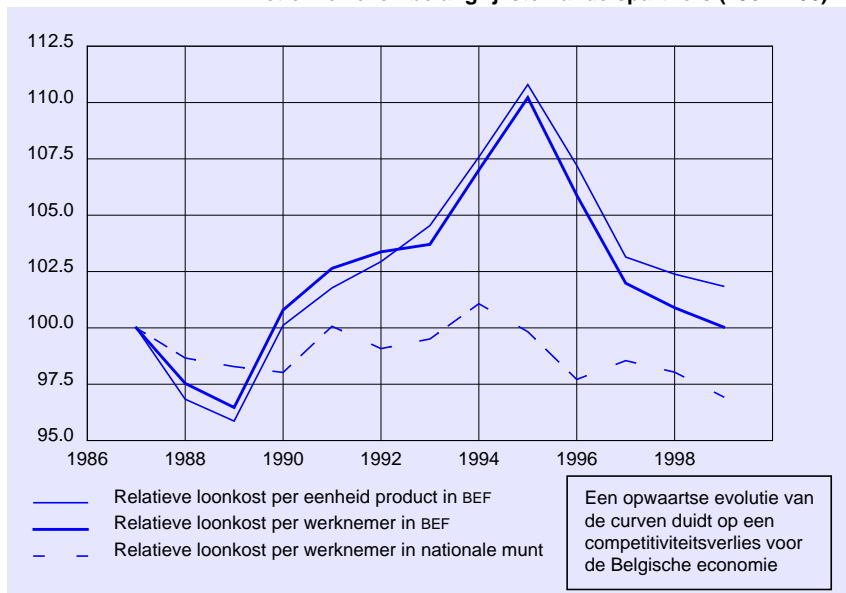
Dit leidt tot een reële bruto uurloonstijging van 1,5% in 1998 en 1,2% in 1999. Zowel in 1998 als in 1999 zouden bijkomende verminderingen van werkgeversbijdragen worden toegekend. In 1998 zou deze reducties 16 miljard bedragen (waarvan 4,5 miljard voor de Sociale Maribel en een bijna 7 miljard voor de sectorakkoorden) en in 1999, 10 miljard (waarvan een niet onaanzienlijk deel voor een verdere uitbreiding van Maribel en de lage lonen).

---

6. Deze werd, in termen van het nieuwe basisjaar 1996, vastgelegd op 103.14.

7. OECD, Economic Outlook, June 1998

FIGUUR 8 Loonkosten (ondernemingen en overheid) in vergelijking met onze zeven belangrijkste handelspartners (1987=100)

Bron: Europese Commissie, Federaal Planbureau

Na de opvallend gunstige evolutie van de Belgische looncompetitiviteit tegenover de zeven belangrijkste handelspartners tijdens de jaren 1996-97, zou de verbetering in 1998 en 1999 voortduren, doch tegen een merkelijk trager tempo (resp. een daling van de relatieve loonkosten per product van 0,7% en 0,5%). De vertraging in deze evolutie vindt haar oorsprong in het verdwijnen van het effect van de depreciatie van de Belgische frank tegenover de Amerikaanse dollar en het Britse pond.

De verbetering gedurende dit en volgend jaar zou evenwel voldoende zijn om de relatieve loonkosten per hoofd (uitgedrukt in gemeenschappelijke munt) terug te brengen tot het startpeil van 1987.

In vergelijking met de drie belangrijkste handelspartners (Duitsland, Frankrijk, Nederland) zouden de Belgische loonkosten per product in 1998 iets sneller (0,2%) stijgen, nadat ze in 1997 0,1% meer waren toegenomen. Hieraan dient te worden

toegevoegd dat deze evolutie niet te wijten is aan een sterkere stijging van de loonkosten per hoofd in België - deze nemen onder invloed van de wet tot preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen zelfs iets minder snel toe dan gemiddeld in de drie buurlanden -, doch aan de merkbaar hogere groei van de arbeidsproductiviteit in Duitsland. In 1999 zou een verbetering van de Belgische looncompetitiviteit optreden, als gevolg van de vertraging in de Duitse productiviteitsgroei en de hogere loonstijgingen in Nederland.

*Evolutie van de
Belgische en
buitenlandse
interestvoeten*

Gezien het risico op een versnelling van de inflatie zo goed als afwezig was, werd het Duitse monetaire beleid niet meer gewijzigd sinds oktober 1997. Tijdens de afgelopen maanden heeft de deflationaire impact van de Aziatische crisis bijgedragen tot het uitstellen van een verhoging van de Duitse richttarieven. Thans heeft de herneming van de economische activiteit in Duitsland een verstrakking van het monetaire beleid van de Bundesbank voor het einde van het jaar waarschijnlijker gemaakt. Deze verstrakking zou tevens in de kaart spelen van een sterkere convergentie van de rentevoeten in Europa. De richttarieven van de landen die zullen deelnemen aan de Europese monetaire unie bevinden zich momenteel in de vork tussen 3,3% (in Duitsland) en 7% (in Ierland). Begin 1999 zal de Europese Centrale Bank één rentetarief vastleggen voor het geheel van de deelnemende lidstaten, hoewel deze zich in nogal verschillende conjunctuurfasen bevinden. De zichtbaar levendige groei in Ierland, Finland en Portugal is moeilijk verenigbaar met een verlaging van de korte rente. Als gevolg hiervan zou de Duitse rente tijdens de tweede jaarhelft van 1998 ietwat kunnen verhoogd worden, waardoor de kortetermijninterestvoet in de euro-zone gemiddeld over 1999 op ongeveer 4% zou uitkomen.

In de Verenigde Staten wordt een licht inverse rentestructuur waargenomen (de Amerikaanse korte rente is iets hoger dan de lange rente), wat meer te wijten is aan een daling van de lange rente dan aan een toename van de korte. De val van de yen tijdens het tweede kwartaal van 1998 heeft ertoe geleid dat opnieuw heel wat kapitaal uit de opkomende economieën werd teruggetrokken en naar de westerse financiële markten werd overgeplaatst (de zgn. "flight to quality"). Eind juni bedroeg de Amerikaanse interestvoet op 10 jaar ongeveer 5,5%, terwijl de Duitse lange rentevoeten onder de 4,8% doken. Deze laatste zouden zich gedurende het tweede halfjaar van 1998 op dit peil stabiliseren, waarna ze, onder invloed van de economische herleving, volgend jaar ietwat zouden stijgen en gemiddeld over 1999 een niveau van 5,2% zouden bereiken.

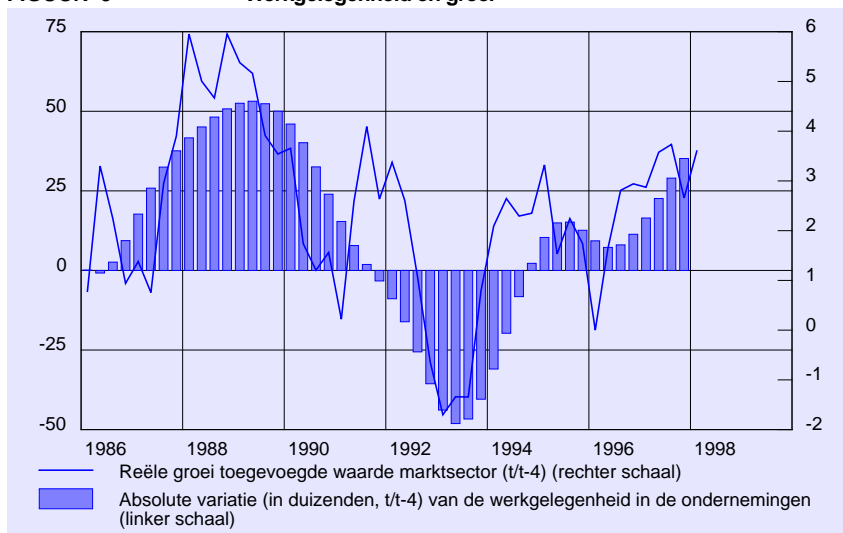
Het renteververschil op korte termijn tussen de Belgische en de Duitse rente is gedurende de eerste helft van 1998 quasi constant gebleven op ongeveer 15 basispunten. De Belgische obligatiemarkt heeft meegeprofiteerd van de toevloed van Aziatische kapitalen, in zoverre dat de Belgische lange rente de daling van de Duitse langetermijninterestvoet gevolgd heeft. Tot eind 1999 zou het lange renteververschil met Duitsland dat gedurende de eerste zes maanden van dit jaar geobserveerd werd (ongeveer 13 basispunten), gehandhaafd worden, waardoor de Belgische langetermijninterestvoeten op resp. 5% in 1998 en 5,3% in 1999 zouden uitkomen.

3. Arbeidsmarkt

De verwachte positieve ontwikkeling van de arbeidsmarkt is één van de meest in het oog springende resultaten van deze vooruitzichten. Over 1998 en 1999 samen zou de totale binnenlandse werkgelegenheid met 90.000 personen toenemen.

In vergelijking met de twee vorige periodes van hoogconjunctuur (1988-90 en 1994) neemt de huidige conjunctuurherleving voorlopig een intermediaire plaats in: het aantal opeenvolgende kwartalen met groeivoeten van het BBP van meer dan 2% bedroeg 14 in de cyclus 1988-90, 5 in de heropleving van 1994 en voorlopig 7 in de huidige cyclus.

FIGUUR 9 Werkgelegenheid en groei

Bron: RSZ, INR, Federaal Planbureau

De werkgelegenheid volgt een gelijkaardige ontwikkeling, hoewel de huidige jobcreatie sterker is dan wat werd geobserveerd in de vorige cyclus. Dit kan o.m. te wijten zijn aan de speciale programma's opgezet door de Overheid. Op basis van de "Snelle ramingen, RSZ" kan de werkgelegenheidsgroei voor de loontrekkenden van de ondernemingen tijdens het tweede semester van 1997, vergeleken met het tweede semester van 1996, op ongeveer 25.000 geschat worden. Drie kwart van deze

creatie betreft interim-arbeid. Ook het aantal werkenden boven de 50 jaar neemt gevoelig toe. Gaandeweg zou de werkgelegenheids-groei in de ondernemingen verder toenemen tot 45.000 in 1998 en licht afnemen tot 38.000 in 1999. De maximale werkgelegenheidscreatie zou zich tijdens de eerste jaarhalf van 1998 voordoen.

Voor 1998 en 1999 komt deze verwachte evolutie overeen met een groei van de productiviteit per uur tussen 1,5 en 2%. Voor beide jaren wordt de productiviteitsgroei afgeremd door de ontwikkeling van een aantal speciale programma's. Meer bepaald neemt het aantal personen die (een voldoende aantal uren) werken voor de Plaatselijke Werkgelegenheidsagentschappen en via het Herinschakelingsprogramma zowel in 1998 als in 1999 gevoelig toe (samen telkens met ongeveer zesduizend). Hun loon en productiviteit is laag in vergelijking met het gemiddelde van de loontrekkenden.

Daarenboven werd rekening gehouden met de uitbreiding van de "Sociale Maribel", waardoor het aantal banen in de gezondheids- en verzorgingssector als gevolg van deze maatregel zou toenemen met vijf à zesduizend zowel in 1998 als in 1999. Aldus zou de toename van het aantal loontrekkenden in de ondernemingen voor ongeveer een kwart verklaard worden door speciale programma's.

In de overheidssector zouden in 1999 voornamelijk de "Doorstromingsprogramma's" bijdragen (bijna vijfduizend personen) tot een toename van de werkgelegenheid.

Hoewel de totale werkgelegenheid zou toenemen met 90.000 personen tussen 1997 en 1999, zou de werkloosheid (volgens definitie FMTA) met amper 70.000 personen afnemen. De overeenkomstige toename van de beroepsbevolking (volgens definitie FMTA) met ongeveer 20.000 personen moet als vrij aanzienlijk worden bestempeld, te meer daar zich over de periode 1997-99 een aantal oudere werklozen uit de beroepsbevolking zouden terugtrekken. De gevoelige stijging van de beroepsbevolking is vrijwel niet te wijten aan de ontwikkeling van de demografie, maar wel aan de trendmatige ontwikkeling van de activiteitsgraden per leeftijdsgroep, alsook aan het feit dat "oudere" werknemers iets langer blijven werken. Dit laatste zou kunnen verklaard worden door strengere voorwaarden voor de overgang naar het brugpensioen, door de pensioenhervorming, alsook door de invloed van de conjunctuur op de participatiegraden van deze groep werknemers.

B

ijlage

Tabel A.	Internationale omgeving
Tabel B.1.	BBP in de bestedingsoptiek in werkelijke prijzen (mld. BEF)
Tabel B.2.	BBP in de bestedingsoptiek tegen constante prijzen (groeivoeten)
Tabel B.3.	Deflatoren van de totale bestedingen (groeivoeten)
Tabel B.4.	Evolutie van de loonmassa van de ondernemingen en zijn determinanten (jaargemiddelden)
Tabel B.5.	Macro-economische indicatoren
Tabel B.6.	Situatie op de arbeidsmarkt per 30 juni (in duizend personen)
Tabel B.6.bis	Situatie op de arbeidsmarkt per 30 juni - detail (in duizend personen)
Tabel B.7.	Beschikbaar inkomen van de gezinnen (mld. BEF)
Tabel B.8.	Reëel beschikbaar inkomen van de gezinnen (groeivoeten)
Tabel B.9.	Rekening van de ondernemingen (mld. BEF)
Tabel B.10.	Verrichtingen met het Buitenland (mld. BEF)
Tabel C.	Vergelijking van de kerncijfers voor de Belgische economie volgens verschillende bronnen
Tabel D.	Kortetermijnindicatoren Belgische economie

Tabel A. Internationale omgeving (1)

	96	97	98	99
Volume relevante wereldhandel	4.1	8.0	6.6	6.7
Volume finale vraag handelspartners	2.3	3.6	3.7	3.8
Nominale effectieve wisselkoers BEF (2)	-2.0	-4.2	0.4	0.3
Wereldhandelsprijzen				
Goederen excl. energie (in BEF) (3)	1.5	4.6	1.6	1.6
Olieprijs (Brent USD per barrel)	20.6	19.1	14.3	15.0
Loonevolutie totale economie (in BEF) (4)				
<i>7 belangrijkste handelspartners (5)</i>				
Loonkosten per hoofd	5.0	6.7	3.4	3.0
Loonkosten per eenheid product	3.1	4.3	1.5	1.3
<i>3 belangrijkste handelspartners (6)</i>				
Loonkosten per hoofd	3.2	2.8	2.7	3.0
Loonkosten per eenheid product	1.3	0.2	0.6	1.3
Rentevoeten Duitsland (peil)				
Korte rente	3.2	3.3	3.6	4.0
Lange rente (10 jaar)	6.2	5.7	4.9	5.2

(1) Groeivoeten, tenzij anders vermeld.

(2) Een positief (negatief) teken wijst op een appreciatie (depreciatie) van de BEF.

(3) Gewogen gemiddelde van de invoerprijzen van goederen (excl. energie) van onze handelspartners.

(4) Zie tabel B.4 voor de toepassing van de loonnorm vanaf 1997

(5) Duitsland, Frankrijk, Nederland, Verenigd Koninkrijk, Italië, Verenigde Staten, Japan.

(6) Duitsland, Frankrijk, Nederland.

Table B.1. BBP in de bestedingsoptiek in werkelijke prijzen (mld. BEF)

	96	97	98	99
Privé-verbruik (1)	5241.3	5435.4	5646.4	5839.0
Overheidsverbruik, waarvan	1207.9	1251.3	1284.8	1323.4
a. Aankopen goederen en diensten	179.2	190.3	197.0	204.3
b. Lonen, wedden en pensioenen	1003.4	1035.2	1061.7	1092.7
Bruto kapitaalvorming	1437.9	1527.8	1615.0	1690.3
a. Bedrijfsinvesteringen	924.6	965.9	1021.2	1072.7
b. Overheidsinvesteringen	98.3	120.5	130.1	133.8
c. Woongebouwen	415.0	441.4	463.7	483.9
Voorraadverandering (1)	24.4	3.0	-2.0	-1.2
Nationale finale bestedingen	7911.6	8217.5	8544.1	8851.5
Uitvoer	5688.2	6271.5	6680.2	7108.3
Invoer	5294.8	5816.1	6182.0	6557.0
Bruto binnenlands product	8305.0	8672.9	9042.3	9402.8
Bruto nationaal product	8428.2	8804.7	9188.4	9554.6

(1) Gegevens inclusief statistische aanpassingen

Tabel B.2. BBP in de bestedingsoptiek tegen constante prijzen (groeivoeten)

	96	97	98	99
Privé-verbruik (1)	1.3	2.1	2.8	2.1
Overheidsverbruik, waarvan	1.8	1.1	1.1	1.6
a. Aankopen goederen en diensten	2.0	4.1	2.7	2.6
b. Lonen, wedden en pensioenen	1.8	0.4	0.9	1.5
Bruto kapitaalvorming	0.6	5.4	4.8	3.5
a. Bedrijfsinvesteringen	4.7	4.1	5.2	4.0
b. Overheidsinvesteringen	-14.2	20.4	6.6	1.5
c. Woongebouwen	-4.0	4.9	3.5	3.0
Voorraadvorming (1)(2)	-0.1	-0.4	0.0	0.0
Nationale finale bestedingen	1.1	2.2	3.0	2.3
Uitvoer	3.2	5.9	5.1	5.0
Invoer	2.8	5.1	5.5	4.9
Netto uitvoer (2)	0.4	0.8	-0.1	0.4
Bruto binnenlands product	1.5	2.9	2.8	2.6
Bruto nationaal product	1.6	3.0	2.9	2.6

(1) Gegevens inclusief statistische aanpassingen

(2) Bijdrage tot de groei van het BBP

Tabel B.3. Deflatoren van de totale bestedingen (groeivoeten)

	96	97	98	99
Privé-verbruik (1)	2.3	1.6	1.1	1.3
Overheidsverbruik, waarvan	0.5	2.5	1.5	1.3
a. Aankopen goederen en diensten	2.2	2.0	0.8	1.1
b. Lonen, wedden en pensioenen	0.2	2.7	1.7	1.4
Bruto kapitaalvorming	0.9	0.8	0.8	1.1
a. Bedrijfsinvesteringen	0.7	0.4	0.5	1.0
b. Overheidsinvesteringen	0.6	1.8	1.3	1.3
c. Woongebouwen	1.6	1.4	1.5	1.3
Nationale finale bestedingen	1.8	1.6	0.9	1.3
Uitvoer	1.7	4.1	1.4	1.3
Invoer	2.0	4.5	0.8	1.2
Ruilvoet	-0.3	-0.4	0.6	0.1
Bruto binnenlands product	1.6	1.4	1.4	1.4
Bruto nationaal product	1.6	1.4	1.4	1.4

(1) Gegevens inclusief statistische aanpassingen

Tabel B.4. Evolutie van de loonmassa van de ondernemingen (1) en zijn determinanten (jaargemiddelden)

	96	97	98	99
<i>Raming van de beschikbare marge</i>				
a. Maximale loonkost				
per werkelijk arbeidsuur, voorzien door regering (2)	--	3.0	3.1	--
per voltijds equivalent (OESO, juni 98) (3)	--	2.8	2.3	2.5
b. Minimum				
Indexering	--	1.5	1.3	1.4
Baremieke verhogingen	--	0.5	0.5	0.5
Loonkost per persoon	--	2.0	1.8	1.9
Loonkost per voltijds equivalent	--	2.2	2.1	2.2
Loonkost per werkelijk arbeidsuur	--	2.1	2.1	2.2
<i>Geraamde en voorziene evolutie</i>				
Loonkost per werkelijk arbeidsuur	1.2	2.4	2.3	2.2
Loonkost per persoon	0.6	2.3	2.0	1.9
Bruto loon per werkelijk arbeidsuur	1.1	2.7	2.6	2.6
Bruto loon per persoon	0.5	2.6	2.3	2.3
Indexering	1.5	1.5	1.3	1.4
Bruto loon per werkelijk arbeidsuur voor indexering	-0.4	1.2	1.2	1.2
Bruto loon per persoon voor indexering	-1.0	1.1	0.9	0.9
Werkgelegenheid (in aantal uren)	-0.1	0.9	1.6	1.3
Werkgelegenheid (in aantal personen)	0.5	1.0	1.9	1.6
Loonmassa inclusief werkgeversbijdragen (4)	1.1	3.3	3.9	3.5
Loonmassa exclusief werkgeversbijdragen	1.0	3.6	4.2	3.9
<i>Bijkomende indicatoren</i>				
Inflatie: traditionele index	2.1	1.6	1.1	1.3
Inflatie: gezondheidsindex	1.7	1.3	1.3	1.4
Indexering lonen en wedden overheidssector	1.2	1.2	1.7	1.3
Indexering sociale prestaties	1.3	1.2	1.5	1.3
<i>Impliciete bijdragevoeten (in % van bruto loonmassa)</i>				
Werkgeversbijdragen (sensu lato) (4)	39.0	38.6	38.2	37.7
Werkgeversbijdragen (sensu stricto) (5)	30.4	30.4	29.7	29.3
Werknemersbijdragen (6)	13.0	12.9	12.9	12.9

(1) Exclusief dienstpersoneel

(2) De maximale loonstijging van 6.1% bepaald door de Regering wordt verdeeld over 3% in 1997 en 3.1% in 1998

(3) Volgens de definitie van de Wet van 1996 (bron: OESO, juni 1998)

(4) Inclusief fictieve, extra-legale en werkgeversbijdragen voor de pensioenen van de Post

(5) Werkgeversbijdragen ontvangen door de Sociale zekerheid

(6) Exclusief vrijwillige werknemersbijdragen

Tabel B.5. Macro-economische indicatoren

	96	97	98	99
Rentevoeten				
Schatkistcertificaten (3 maand)	3.2	3.4	3.7	4.0
Overheidsleningen (10 jaar)	6.5	5.8	5.0	5.3
Sector der ondernemingen (groeivoeten) (1)(2)				
Toegevoegde waarde in constante prijzen	1.3	3.7	3.3	2.8
Werkgelegenheid (in aantal uren)	0.0	0.9	1.5	1.2
Productiviteit per werkelijk arbeidsuur	1.3	2.8	1.8	1.6
Totale economie (ondernemingen en Overheid) (1)				
Arbeidskost per tewerkgestelde in België	0.9	2.6	2.3	2.2
Arbeidskost per eenheid product in België	-0.1	0.3	0.7	0.7
<i>Relatieve arbeidskost t.o.v. 7 landen (3)</i>				
per tewerkgestelde	-3.9	-3.8	-1.0	-0.8
per eenheid product	-3.2	-3.8	-0.7	-0.5
<i>Relatieve arbeidskost t.o.v. 3 landen (3)</i>				
per tewerkgestelde	-2.3	-0.1	-0.3	-0.8
per eenheid product	-1.5	0.1	0.2	-0.6
Verkoopprijs per product in de marktsector (1) (4)	1.9	2.6	0.9	1.1
<i>Bijdrage tot de groei van de verkoopprijs per product:</i>				
(a) Invoerkosten	0.9	2.0	0.3	0.5
(b) Kosten van binnenlandse oorsprong = (b1)+(b2)	0.0	-0.3	-0.1	0.1
(b1) Loonkosten	-0.1	-0.1	0.0	0.1
(b2) Kapitaalkosten	0.0	-0.2	-0.1	0.0
(c) Winstmarges	0.6	0.7	0.7	0.5
(d) Indirecte belastingen minus subsidies	0.6	0.3	0.0	0.0
(e) Structureffect (5)	-0.1	-0.1	-0.1	-0.1
<i>Pro memori:</i>				
Gebruiksgraad van het productievermogen	79.8	82.0	82.4	82.4
Verandering in gebruiksgraad	-0.5	2.1	0.4	0.0
Output gap (% van het BBP)	-2.1	-1.0	-0.2	0.2

(1) Groeivoeten, jaargemiddelden, vóór statistische aanpassing

(2) Inclusief dienstpersoneel

(3) Een positief (negatief) teken wijst op een sterkere stijging in België (tragere)

(4) Deflator van de finale bestedingen (marktsector)

(5) Effect te wijten aan wijzigingen in de verhouding tussen de invoer en de finale vraag

Tabel B.6. Situatie op de arbeidsmarkt per 30 juni (in duizend personen)

	96	97	98	99
I Totale bevolking (II+III)	10156.6	10180.9	10201.2	10220.1
I.bis Bevolking op arbeidsleeftijd	6703.2	6704.8	6704.7	6706.8
II. Inactieve bevolking (concept FMTA)	5850.4	5860.6	5870.7	5878.7
<i>waarvan: met RVA-uitkering</i>	262.7	280.6	291.6	290.2
III. Beroepsbevolking (concept FMTA) (IV+V+VI)	4306.2	4320.3	4330.5	4341.4
IV. Binnenlandse werkgelegenheid	3710.2	3728.7	3774.2	3820.0
(a) Loon- en weddetrekkenden (1)	2378.2	2400.8	2445.7	2483.4
(b) Zelfstandigen	703.7	703.7	706.2	708.7
(c) Overheidsadministratie (2)	628.3	624.2	622.3	627.9
<i>waarvan: ingeschreven bij de RVA</i>	187.4	176.8	191.6	212.0
<i>- met RVA-uitkering</i>	71.6	87.7	105.6	122.9
<i>- zonder RVA-uitkering</i>	115.8	89.0	86.0	89.1
V. Grensarbeid (saldo)	51.1	51.1	51.1	51.1
VI. Werkloosheid (concept FMTA)	544.9	540.6	505.3	470.3
(a) Werkzoekende uitkeringsgerechtigde volledig werklozen	465.0	456.7	425.1	393.6
(b) Overige verplicht ingeschreven werklozen	58.8	62.2	60.0	57.4
(c) Niet verplicht ingeschreven werkzoekenden	21.0	21.6	20.2	19.3
Werkloosheidsgraad (VI/III)	12.7	12.5	11.7	10.8
Activiteitsgraad (III/I.bis)	64.2	64.4	64.6	64.7
Werkgelegenheidsgraad (IV+V/I.bis)	56.1	56.4	57.1	57.7
<i>Pro memori</i>				
(d) Oudere niet werkzoekende UVV	95.1	113.8	131.2	133.6
II.bis Inactieve bevolking excl. (d)	5755.3	5746.8	5739.5	5745.1
III.bis Beroepsbevolking incl. (d)	4401.3	4434.1	4461.7	4475.0
VI.bis Werkloosheid incl. (d)	640.0	654.3	636.4	603.9
Werkloosheidsgraad (VI.bis/III.bis)	14.5	14.8	14.3	13.5
Werkloosheidsgraad (Eurostat standaard) (3)	9.8	9.3	8.6	8.0
Activiteitsgraad (III.bis/I.bis)	65.7	66.1	66.5	66.7

(1) Inclusief PWA, HIP, EWE (cf. tabel B.6.bis)

(2) Inclusief DSP (cf. tabel B.6.bis)

(3) In jaargemiddelde

Tabel B.6.bis Situatie op de arbeidsmarkt per 30 juni - detail (in duizend personen)

	96	97	98	99
I. Totale bevolking (II+III)	10156.6	10180.9	10201.2	10220.1
I.bis Bevolking op arbeidseleeftijd	6703.2	6704.8	6704.7	6706.8
II. Inactieve bevolking (concept FMTA)	5850.4	5860.6	5870.7	5878.7
<i>waarvan: met RVA-uitkering = ingeschreven bij RVA:</i>	262.7	280.6	291.6	290.2
- Oudere niet werkzoekende UVW	95.1	113.8	131.2	133.6
- Vrijgestelden om sociale en familiale redenen (1)	5.5	7.5	8.4	8.4
- Vrijgestelden om reden van studies (1)	7.1	8.4	8.0	8.0
- Volledige loopbaanonderbreking (1)	20.4	20.3	21.0	21.0
- Conventioneel voltijds brugpensioen (1)	134.6	130.5	123.0	119.2
III. Beroepsbevolking (concept FMTA) (IV+V+VI)	4306.2	4320.3	4330.5	4341.4
IV. Binnenlandse werkgelegenheid	3710.2	3728.7	3774.2	3820.0
<i>waarvan: ingeschreven bij RVA (2):</i>	187.4	176.8	191.6	212.0
- met RVA-uitkering:	71.6	87.7	105.6	122.9
Deelt. IGU (3) + onvrijw. deelt. met uitkering (1)	24.3	31.7	33.4	35.8
Activering (EWE + PWA + HIP + DSP) (4)(1)	3.2	7.9	14.5	25.4
Gedeeltelijke loopbaanonderbreking (1)	31.5	36.0	45.5	49.5
Deelt. bruggepensioneerden (1)	0.2	0.3	0.7	0.7
Volledig werklozen tewerkgesteld in beschutte werkplaats (1)	1.0	0.9	0.8	0.8
Volledig werklozen in beroepsopleiding (1)	11.5	10.9	10.7	10.7
- zonder RVA-uitkering:	115.8	89.0	86.0	89.1
Deelt. zonder IGU (3)	74.8	43.5	40.6	43.5
Deeltijds werkende jongeren in wachttijd	3.3	3.3	3.5	3.3
Vrij ingeschreven werkzoekenden en andere	37.7	42.2	41.9	42.3
V. Grensarbeid (saldo)	51.1	51.1	51.1	51.1
VI. Werkloosheid (concept FMTA)	544.9	540.6	505.3	470.3
(a) Werkzoekende uitkeringsgerechtigde volledig werklozen	465.0	456.7	425.1	393.6
(b) Overige verplicht ingeschreven werklozen	58.8	62.2	60.0	57.4
- Jongeren in wachttijd	22.9	22.7	21.9	20.9
- Andere, waarvan:	36.0	39.5	38.1	36.4
Uitkeringsgerechtigd na vrijwillig deeltijdse betrekking(1)	25.3	27.9	27.2	27.2
Aanspraak op overbruggingsuitkering (1)	0.4	0.4	0.4	0.4
(c) Niet verplicht ingeschreven werkzoekenden	21.0	21.6	20.2	19.3

(1) Stat Info definities (op basis van betalingen)

(2) Zonder inbegrip van de tijdelijke werkloosheid

(3) Deeltijdse werknemers met behoud van rechten die al dan niet een inkomensgarantie-uitkering (IGU) genieten

(4) Werkgelegenheid binnen de Plaatselijke Werkgelegenheidsagentschappen (PWA) - voor zover een voldoende aantal uren gewerkt wordt -, via het Herinschakelingsprogramma (HIP), de Doorstromingsprogramma's (DSP) of op basis van een Eerste Werkveringscontract (EWE)

Tabel B.7. Beschikbaar inkomen van de gezinnen (mld. BEF) (1)

	96	97	98	99
Primair bruto-inkomen	6948.5	7169.4	7415.0	7657.8
<i>a. Lonen en salarissen</i>	4349.6	4488.6	4648.0	4805.4
Ondernemingen	3237.2	3344.4	3473.0	3594.2
Overheid	1003.4	1035.2	1061.7	1092.7
Grensarbeiders	109.0	109.0	113.3	118.6
<i>b. Bruto exploitatieoverschot gezinnen</i>	1666.9	1720.9	1800.2	1885.3
Inkomen der zelfstandigen	817.2	842.6	869.6	897.3
Netto huur (ontvangen of toegerekend)	462.0	476.0	506.7	534.0
Overige	387.7	402.3	423.8	454.0
<i>c. Inkomsten uit vermogen (netto)</i>	932.0	959.9	966.8	967.1
Ontvangen interesten	512.9	515.2	508.6	504.6
Betaalde interesten (-)	201.6	208.1	224.0	247.7
Dividenden	556.2	586.8	611.8	635.8
Overige	64.5	66.0	70.2	74.3
Sociale bijdragen en belastingen	2881.5	2985.3	3084.0	3186.2
<i>a. Sociale bijdragen werkgevers</i>	1149.7	1178.2	1215.5	1246.8
<i>b. Sociale bijdragen werknemers</i>	382.4	390.4	405.1	420.3
<i>c. Sociale bijdragen niet-loontrekkenden</i>	124.1	127.3	128.8	132.6
<i>d. Belastingen op inkomens</i>	1225.3	1289.5	1334.7	1386.6
Overdrachten aan gezinnen (netto)	2170.6	2203.8	2279.7	2346.2
<i>waarvan: sociale uitkeringen</i>	2175.5	2212.4	2285.6	2349.7
(a) Bruto beschikbaar inkomen	6237.6	6387.8	6610.7	6817.8
<i>(b) Consumptieve bestedingen</i>	5241.3	5435.4	5646.4	5839.0
<i>(c) Veranderingen in wiskundige pensioenreserves</i>	21.3	20.3	19.6	20.2
(d) Bruto besparingen	1017.6	972.7	983.9	999.0
<i>Pro memori:</i>				
Spaarquote (d)/(a+c)	16.3	15.2	14.8	14.6
verandering	-1.4	-1.1	-0.3	-0.2

(1) Gegevens inclusief statistische aanpassingen

Tabel B.8. Reëel beschikbaar inkomen van de gezinnen (groeivoeten) (1)

	96	97	98	99
Primair bruto-inkomen	-1.0	1.6	2.3	1.9
<i>a. Lonen en salarissen</i>	-1.0	1.6	2.5	2.0
Ondernemingen	-1.2	1.7	2.8	2.1
Overheid	-0.3	1.6	1.5	1.6
Grensarbeiders	1.4	-1.6	2.9	3.3
<i>b. Bruto exploitatieoverschot gezinnen, waarvan:</i>	0.1	1.6	3.5	3.4
Inkomen der zelfstandigen	1.6	1.5	2.1	1.8
Netto huur (ontvangen of toegerekend)	1.7	1.4	5.4	4.0
<i>c. Inkomen uit vermogen (netto), waarvan:</i>	-3.0	1.4	-0.3	-1.3
Ontvangen interesten	-6.3	-1.1	-2.3	-2.1
Betaalde interesten (-)	-6.9	1.6	6.5	9.1
Dividenden	-2.4	3.9	3.2	2.6
Sociale bijdragen en belastingen	-0.4	2.0	2.2	2.0
<i>a. Sociale bijdragen werkgevers</i>	-0.4	0.9	2.1	1.2
<i>b. Sociale bijdragen werknemers</i>	-1.0	0.5	2.7	2.4
<i>c. Sociale bijdragen niet-loontrekkenden</i>	0.6	1.0	0.1	1.6
<i>d. Belastingen op inkomens</i>	-0.3	3.6	2.4	2.5
Overdrachten aan gezinnen (netto)	1.5	-0.1	2.4	1.6
<i>waarvan: sociale uitkeringen</i>	1.5	0.1	2.2	1.5
Bruto beschikbaar inkomen	-0.4	0.8	2.4	1.8

(1) Gegevens inclusief statistische aanpassingen, gedeflateerd met de prijsindex van de privé-consumptie

Tabel B.9. Rekening van de ondernemingen (mld. BEF)

	96	97	98	99
1. Bruto toegevoegde waarde ondernemingen tegen factorkosten	4736.8	4955.9	5191.0	5405.6
2. Beloning van werknemers (-)	3237.2	3344.4	3473.0	3594.2
3. Andere bedrijfskosten en netto uitzonderlijke lasten (-)	4.1	6.1	6.1	6.1
4. Bruto exploitatie-overschot (= 1-2-3)	1495.4	1605.4	1711.9	1805.4
5. Inkomen uit vermogen (+) (*)	-287.5	-320.9	-333.6	-323.2
6. Bruto primair inkomen (= 4+5)	1207.9	1284.6	1378.3	1482.2
7. Lopende overdrachten (+) (= 7.1+7.2+7.3+7.4) (*)	-236.1	-276.7	-304.3	-323.4
7.1. Ontvangen sociale verzekeringspremies	211.3	208.0	216.7	225.2
7.2. Belastingen op inkomen en vermogen	-265.9	-305.8	-333.2	-353.2
7.3. Sociale uitkeringen	-190.0	-187.7	-197.1	-205.0
7.4. Overige lopende overdrachten	8.5	8.9	9.3	9.6
8. Bruto beschikbaar inkomen (= 6+7)	971.8	1007.9	1074.0	1158.8
9. Verandering wiskundige pensioenreserves (-)	21.3	20.3	19.6	20.2
10. Bruto besparingen (= 8-9)	950.5	987.6	1054.4	1138.5
11. Kapitaaloverdrachten (+) (*)	32.2	39.8	27.6	49.2
12. Bruto kapitaalvorming (-)	861.9	876.3	921.3	968.6
13. Netto financieringsbehoefte (-) of -vermogen (+) (= 10+11-12)	120.8	151.1	160.7	219.1

(*) *Het gaat om netto-bedragen, d.w.z. ontvangen vanwege andere sectoren minus betaald aan andere sectoren*

Tabel B.10. Verrichtingen met het Buitenland (mld. BEF)

	96	97	98	99
1. Saldo goederen en diensten	393.4	455.4	498.1	551.3
Saldo goederenverkeer	156.7	168.7	167.8	182.8
Saldo dienstverkeer	324.7	375.0	418.2	459.0
Saldo reisverkeer	-88.0	-88.2	-87.8	-90.5
2. Saldo inkomens	123.2	131.8	146.2	151.9
Saldo arbeidsinkomens	109.0	109.0	113.3	118.6
Saldo inkomens uit beleggingen en investeringen	14.2	22.8	32.9	33.3
3. Saldo overdrachten	-139.4	-147.2	-155.2	-162.9
Saldo overheidsoverdrachten	-104.2	-112.4	-120.8	-128.8
waarvan netto-overdrachten vanwege de E.U.	-85.1	-92.7	-96.1	-103.4
Saldo particuliere overdrachten	-35.2	-34.8	-34.4	-34.1
4. Saldo van de lopende transacties (1+2+3)	377.2	440.0	489.1	540.3
5. Saldo van het kapitaalverkeer	0.3	14.9	-0.9	-1.3
6. Netto financieringsvermogen van de volkshuishouding (4+5)	377.5	455.0	488.2	539.0
in % van het BBP	4.5	5.2	5.4	5.7

Tabel C. Vergelijking van de kerncijfers voor de Belgische economie volgens verschillende bronnen

Wijzigingspercentages in volume (tenzij anders vermeld)

	98			99		
	[1]	[2]	[3]	[1]	[2]	[3]
Privé-verbruik	2.8	2.1	2.1	2.1	2.3	2.1
Overheidsverbruik	1.1	1.1	1.3	1.6	1.1	1.2
Bruto kapitaalvorming	4.8	4.3	4.1	3.5	5.1	4.1
Nationale finale bestedingen	3.0	2.5	2.4	2.3	2.7	2.4
Uitvoer van goederen en diensten	5.1	5.6	6.0	5.0	5.7	5.8
Invoer van goederen en diensten	5.5	5.5	5.8	4.9	5.6	5.7
Netto-uitvoer (bijdrage tot de groei)	-0.1	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4
Bruto binnenlands product	2.8	2.8	2.7	2.6	3.0	2.8
Deflator privé-verbruik	1.1	1.3	1.0	1.3	1.5	1.2
Reëel beschikbaar inkomen gezinnen	2.4	2.0	2.4	1.8	2.3	2.3
Spaarquote gezinnen (in % van het beschikbare inkomen)	14.8	15.1	15.8	14.6	15.1	16.0
Binnenlandse werkgelegenheid (wijziging in duizenden, toestand op 30 juni)	45.5	44.6	37.2	45.8	41.4	33.8
Saldo lopende rekening (in % BBP) (*)	5.7	5.2	5.8	6.0	5.3	6.2
Kortetermijnrente (%)	3.7	3.5	3.6	4.0	3.7	4.0
Langetermijnrente (%)	5.0	5.3	5.2	5.3	5.5	5.6

(*) [1] en [3]: BLEU; [2]: België

[1] Voorliggende Economische Begroting, juli 1998

[2] European Commission, Economic Forecasts 1998-1999, Spring 1998

[3] OECD, Economic Outlook 63, June 1998

Tabel D. Korte-termijnindicatoren Belgische economie

				97				98	
	95	96	97	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Maandelijks conjunctuurenquêtes									
Gezamenlijke curve (1)	-12.2	-11.2	-1.6	-7.3	-2.3	0.8	2.4	-1.8	--
Verwerkende nijverheid (1)	-11.3	-13.3	-0.3	-7.8	-0.2	2.9	3.8	-3.4	--
Bouw (1)	-13.1	-7.0	-5.1	-4.8	-7.1	-5.1	-3.5	-2.6	--
Handel (1)	-15.1	-5.8	-4.0	-7.6	-7.0	-3.3	1.9	6.5	--
Industriële productie									
Industriële productie - incl. bouw (2)	5.3	0.8	3.9	2.0	4.1	6.4	3.3	--	--
Industriële productie - excl. bouw (2)	6.2	0.9	4.3	1.6	5.2	6.9	3.9	--	--
Omzet volgens BTW									
Industriële bedrijven (2)	7.4	2.0	6.9	4.5	5.8	8.5	8.6	8.3	--
Niet-industriële bedrijven (2)	5.8	6.1	10.9	8.3	11.4	14.3	9.7	10.2	--
Totaal bedrijven (2)	6.5	4.5	9.3	6.7	9.2	12.0	9.3	9.5	--
Privé-verbruik									
Omzet volgens BTW - kleinhandel (2)	1.3	3.5	3.5	2.3	2.3	6.1	3.6	5.2	--
Inschrijving nieuwe personenauto's (2)	-8.0	7.8	-5.7	-12.2	-6.4	1.7	-0.4	5.1	10.0
Barometer consumentenvertrouwen (1)	-13.8	-22.5	-21.7	-23.3	-25.7	-21.7	-16.0	-7.0	-4.7
Investerings									
Investerings volgens BTW									
Industriële bedrijven (2)	11.0	9.3	1.7	-5.4	4.2	-2.8	8.0	5.1	--
Niet-industriële bedrijven (2)	5.5	3.1	11.2	5.7	22.7	7.2	8.7	10.0	--
Totaal bedrijven (2)	7.6	5.5	7.4	1.2	15.4	3.1	8.5	8.1	--
Bezetting productievermogen (%)	80.3	79.8	82.0	80.3	82.4	83.2	81.9	82.6	--

(1) Kwalitatieve data

(2) Groeivoet t.o.v. zelfde periode vorige jaar

Korte-termijnindicatoren Belgische economie (vervolg)

	95	96	97	97				98	
				Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Arbeidsmarkt									
Werkloosheid (excl. oudere) (1)	596.9	588.3	570.0	570.5	542.9	598.1	568.7	551.8	514.5
Werkloosheid (incl. oudere) (1)	669.3	679.9	683.9	678.4	654.5	714.1	688.6	674.8	644.5
Werkloosheidsgraad - Eurostat (2)	9.9	9.8	9.3	9.3	9.3	9.3	9.0	9.0	8.9
Prijzen									
Traditionele index (3)	1.5	2.1	1.6	1.9	1.5	1.8	1.3	0.7	1.7
Gezondheidsindex (3)	1.6	1.7	1.3	1.4	1.2	1.4	1.2	1.0	2.0
Brent olieprijs in USD	17.1	20.5	19.1	21.0	18.1	18.3	18.7	14.3	13.3
Rentevoeten en wisselkoers									
Intrest schatkistcertificaten (3 m.)	4.8	3.2	3.4	3.2	3.3	3.5	3.7	3.6	3.7
Lange termijn interest op overheidspapier (10 j.)	7.5	6.5	5.8	5.8	5.9	5.7	5.6	5.1	5.0
Renteverschil met Duitsland op korte termijn (4)	36	0	18	8	14	36	13	9	14
Renteverschil met Duitsland op lange termijn (4)	63	27	10	11	14	9	12	12	14
Effectieve wisselkoers BEF (t.o.v. 16 munten) (3)	4.0	-2.0	-4.2	-4.1	-3.7	-5.3	-3.5	-2.4	-0.8
Buitenlandse handel									
<i>Betalingsbalans BLEU (transactiebasis)</i>									
Saldo goederenverkeer (5)	282	275	292	59	84	89	61	56	--
Saldo lopende rekening (5)	421	437	489	104	118	128	140	97	--
<i>Maandelijks conjunctuurenquêtes</i>									
Verloop buitenlandse bestellingen (6)	-8.8	-2.1	8.6	-0.3	10.3	14.0	10.3	-4.3	--

(1) Niet-seizoengezuiverd gemiddeld niveau in duizendtallen

(2) Seizoengezuiverd, in % van de beroepsbevolking

(3) Groeivoet t.o.v. zelfde periode vorige jaar

(4) Niveau in basispunten

(5) Niveau in mld. BEF

(6) Kwalitatieve data

Disponible en français

Federaal Planbureau
Kunstlaan 47-49
1000 Brussel

Tel 02/507.73.11
Fax 02/507.73.73
URL <http://www.plan.be>
Mail contact@plan.be

Verantwoordelijke uitgever:

Henri Bogaert, Commissaris van het Plan
Wettelijk depot: D/1998/7433/17

Drukwerk verzorgd door het Ministerie van Economische Zaken